

УДК 352:342. 2 (477)

Хронотопні механізми управління процесами розвитку суспільства

О.М. КОРХ, А.В. РЕШЕТНИЧЕНКО

Академія митної служби України, м. Дніпропетровськ, Україна, E-mail: ktn1948@gmail.com

Авторське резюме

Поняття «хронотопу» є практично невідомим і в системі управлінської діяльності ніколи не розглядалось. Автори у наведеному дослідженні розкривають природу «хронотопу» як просторово – часовий континуум організації буття. Головне завдання дослідження полягає у розкритті структури, форми та змісту соціальних хронотопів. Завдяки цьому хронотопи стануть здатними якісно підвищити ефективність державного управління і місцевого самоврядування.

Наведені матеріали дослідження дозволили авторам виділити п'ять якісно відмінних типів хронотопів, форма та зміст яких визначались відповідним рівнем розвитку суспільства. Так, до вищих типів хронотопів автори віднесли універсумні і топологічні механізми організації простору і часу. Форма, структура і зміст цих хронотопів визначається відповідно ядерними (вищими) та сателітними рівнями розвитку суб'єктів буття.

Середній рівень розвитку суб'єктів соціального буття автори розглядають як систему маргінальних процесів регламентації діяльності, що продукує хиткі хронотопи із ситуаційними формами впливу. Виділені авторами «баластні» і «девіантні» рівні розвитку відносяться до нижчих та найнижчих форм регламентації діяльності. Так, баластні структури формують обтяжливі хронотопи з антипатичними формами впливу. Найнижчим же рівням властиві взагалі неприпустимі типи хронотопів з вкрай дегенерованими формами впливу.

Одночасно з цим авторам вдалося виділити структурну будову як кожного з типів хронотопів, так і кожного з рівнів розвитку суб'єктів соціуму. Так, наприклад, структуру універсумних хронотопів обумовлюють авангардні, елітарні та перспективні рівні ядерних рівнів розвитку суб'єктів соціуму, які, у свою чергу, продукують транзитивні, креативні та інноваційні типи хронотопів. Що ж стосується девіантних рівнів розвитку, то структура неприпустимих хронотопів розкривається відхиленими, протиправними та аномальними механізмами управління процесами життєдіяльності.

На основі ряду особисто проведених теоретико – емпіричних повномасштабних і зондажних експертно – аналітичних досліджень авторам вдалося розкрити механізми квотування кожного з типів хронотопів у загальній моделі рівнів розвитку суб'єктів соціального буття. Виходячи з принципу «золотого перетину», автори вважають, що хиткі хронотопи з ситуаційними силами впливу властиві 68% носіям маргінальних рівнів розвитку суспільства. Що ж стосується вищих та нижчих типів хронотопів, то кожному з них належить до 16% представників ядерних, сателітних, а також баластних і девіантних рівнів розвитку суспільства.

Ключові слова: суб'єкт соціуму, рівень розвитку, структура розвитку, хронотоп, сила впливу, рівень права, управління, самоврядування.

Chronotopical mechanisms of management for development of society

O.M. KORH, A.V. RESHETNICHENKO

Academy of customs service of Ukraine, Dnipropetrovsk, Ukraine, E-mail: ktn1948@gmail.com

Abstract

A concept «chronotope» is practically unknown and in the system of administrative activity examined never. Authors in the brought research over expose nature of «chronotope» as spatially is a sentinel continuum of organization of existence. The main task of research consists in opening of structure, manner and matter of social хронотопів. Due to this хронотопи will become capable qualitatively to promote efficiency of state administration and local self-government

The brought materials over of research allowed to the authors to distinguish five qualitatively excellent types of хронотопів, form and maintenance of that was determined by the corresponding level of development of society. Yes, to the higher types хронотопів authors took універсумні and topological mechanisms of organization of space and time. A form, structure and maintenance of these хронотопів, is determined accordingly by nuclear (higher) and by the сателітними levels of development of subjects of existence.

The middle level of development of subjects of social existence authors examine as a system of маргінальних processes of regulation of activity that products shaky chronotope with the situatioonal forms of influence. The «ballast» and «deviants» levels of development are distinguished by authors behave to more subzero and most subzero forms of regulation of activity. Yes, ballast structures form burdensome chronotope with the antipathetic forms of influence. To the most low levels peculiar in general impermissible types of chronotope with the extremely degenerated forms of influence.

At the same time it was succeeded to distinguish a structural structure authors both each of types of chronotope and each of levels of development of subjects of society. So, for example, the structure of universon chronotope stipulate vanguard, elite and perspective levels of nuclear levels of development of subjects of society, that, in turn, product the transitive, creative and innovative types of chronotope. As for the deviants

© О.М. Корх, А.В. Решетніченко, 2014

levels of development, then the structure of impermissible chronotope opens up the unlawful and anomalous mechanisms of management processes declined

On the basis of row of personally conducted theoretically - empiric full scale and sounding expertly - analytical researches to the authors it was succeeded to expose the mechanisms of quota each of types of chronotope in the general model of levels of development of subjects of social existence. Coming from principle of the «gold crossing», authors consider that shaky chronotope with situational forces of influence peculiar 68% carriers of marginal levels of development of society. As for the higher and more subzero types of chronotope, then each of them it belong to 16% representatives of nuclear, satellite, and also ballast and deviant levels of development

Keywords: subject of society, level of development, structure of development, chronotope, force of influence, level of right, management, self-government.

Постановка проблеми. Переважна більшість сучасних підходів до управління базуються на гіпер-комерціалізованих, - політизованих, - мілітарних, - технократичних, - неонепатичних та інших часткових теоріях позбавлених ознак моралі, совісті та людської гідності. Наслідки подібних підходів до управління людьми обертаються втратами цілісності духовного буття та деформаціями процесів розвитку особистості, держави і суспільства. В той же час закладений природою невичерпний фізичний, інтелектуальний та духовний потенціал може бути реалізований на практиці лише за умов розкриття механізмів організації просторово – часового континууму який обумовлює єдність і цілісність кожного з суб'єктів соціального буття. Отже, головна проблема полягає у загостренні протиріч між визначальною роллю просторово – часових континуумів у життєдіяльності суспільства і фактичною відсутністю наукових знань про управління процесами формування та розвитку структурних і змістовно-сенсових характеристик самих цих просторово-часових континуумів суб'єктів буття.

Аналіз досліджень і публікацій. Поняття «хронотопу» є доволі молодим і вперше введено М. М Бахтіним лише наприкінці ХХ століття. Під «хронотопом» він розумів «злиття просторових і часових ознак в усвідомленому і конкретному цілому» [1]. Доволі цікавий і, здавалося б, перспективний підхід, на жаль, штучно обмежує розуміння механізмів функціонування «цілого» лише процесами свідомості, які фактично залишають поза увагою дослідників явища «досвідомі», «передсвідомі» та взагалі «безсвідомі» як провідну умову виникнення, становлення, змін та зникнення як частин, так і самого цього «цілого». Крім того, процес «злиття просторових і часових ознак» аж ніяк не наближає до розуміння механізмів цього злиття, які можуть обумовлюватись не тільки процесами «інтеграції» чи «єднання», а й не менш важливими явищами «розпаду», «диференціації» чи «трансформацій». Тому під «хронотопом» слід розуміти, на нашу думку, перш за все історично структуроване розмаїття просторово – часових форм прояву конкретних ознак (фізичних, валеологічних, інтелектуальних...) функціонування суб'єктів як соціаль-

ного, так і інших видів буття. Інакше кажучи, хронотоп – це розгорнутий у просторі і часі потенціал розвитку як частини, так і цілого у межах особливостей організації того або іншого виду буття. Виходячи з цього стає зрозумілим, що розкриття структури, форми та змісту хронотопів забезпечує систему управління надійними і одночасно ефективними засобами як формування, так і практичної реалізації власного суб'єкту соціуму фізичного, професійного, освітнього, інтелектуально та духовного потенціалу.

Поняття хронотопу має безліч ознак та вимірів, які визначаються онто – та гносеологічними особливостями як самих суб'єктів функціонування, так і параметричними ознаками буття. Мова, зокрема, йде як про неорганічні, біогеоценотичні та духовні, так і про актуальні, потенційні та безконечні види буття й відповідні форми детермінації функціонування властивих їм «частин» та форм «цілого» [2]. Що ж стосується підходів до практичного підвищення рівня та якості управління процесами розвитку суспільства, то під поняттям «форми соціальних хронотопів» ми розуміємо ті або інші конкретні індикатори прояву просторово – часових ознак фізичних, валеологічних, професійних, виховних, інтелектуальних та духовних складових гуманістичного потенціалу суб'єктів життєдіяльності [3].

Ще більш конкретно можна сказати, що якість та ефективність управління процесами розвитку суспільства визначається абсолютно залежністю характеру функціонування суб'єктів та об'єктів соціального буття як від типів хронотопів, так і від обумовлених ними рівнів розвитку, сил впливу на характер змін та систем нормативно-правових засобів регулювання цих відносин. Отже головна проблема полягає, власне, у пошуку відповіді на питання про те, а які ж саме існують типи хронотопів, яким чином вони пов'язані з рівнем розвитку суб'єктів буття та які механізми визначають їх силу впливу на процеси змін та регулювання нормативно – правових відносин? Усі ці питання є, на жаль, не тільки відкритими, але й взагалі не пов'язаними між собою.

Мета дослідження. Виходячи з зазначеного вище, мета даного дослідження полягає у пошуку відповіді на питання як про форму, орга-

нізацію та зміст хронотопів, так і про характер їх зв'язків з рівнями розвитку суб'єктів соціуму, силою впливів на процеси змін та засобами регуляції нормативно - правових відносин.

Виклад основного матеріалу. Розпочнемо аналіз з вищих щаблів розвитку суб'єктів соціуму, сутність яких визначають типи світоглядних орієнтацій пов'язаних з відповідями на питання про будову, місце, роль планети Земля у Всесвіті, стан, проблеми та подальші перспективи розвитку людської цивілізації в умовах космічного простору. Отже вищі типи хронотопів мають носити, на наш погляд, «Універсумний» характер, який розкриває єдність суб'єктів соціуму з цілісною структурою організації Всесвіту. На практиці ж носіїв універсумних типів хронотопів здатні формувати лише конкретні представники вищих та найвищих рівнів розвитку суспільства як свого роду ядерну частину певних «авангардних», «елітарних» та «перспективних» суб'єктів соціального буття. По суті вищий рівень розвитку соціуму визначає життя та діяльність суб'єктів наділених рисами геніальності, талантів як обдарованих унікальними фізичними, інтелектуальними та духовними можливостями. Саме такі представники соціуму складають його найвищі, дійсно елітарні рушійні сили, які створюють фактичні передумови розвитку як інших суб'єктів соціуму, так і країн, континентів та планети в цілому. На практиці ж, на превеликий жаль, нерідко буває навпаки, коли провідні ролі у суспільстві відіграють не духовно, а кримінально орієнтовані структури. Наскрізь пронизані корупцією, криміналізовані бандитські сімейні клани, кишенькові партії, продажні владні, силові, правові та виробничі структури позиціонують себе як «верхівку суспільства», насправді являючи найгірші зразки псевдо - та квазіелітарних угруповань. Парадокс при цьому полягає в тому, що держава на практиці нездатна відрізнити «зерно» від «плевел», добро від зла і головне - не наділяє носіїв вищих рівнів розвитку суспільства правом як на захист власного потенціалу, так і правом на практичну реалізацію здобутків цих геніїв і талантів. У той же час право у руках псевдо - та квазі еліт захищає вбивць, крадіїв, збоченців та інший соціальний бруд і непотріб. Декларативно прикриваючись діями нібито спрямованими на «захист прав інтелектуальної власності», на практиці ж різнобарвна кримінальна наволоч безмірно збагачується за рахунок досягнень геніїв і талантів. Якщо ж суспільство дійсно прагне до прогресу, воно повинно розглядати право як такий інститут, який забезпечує процеси формування, розвитку та практичної реалізації здобутків геніїв і талантів на благо народів, країн та планети. Саме право повинно виступати тією рушійною силою, яка дозволяє суб'єктам соціуму відчувати власну самодостатність побудовану на засадах віри,

добролюбства та моралі як фундаменті вищих щаблів розвитку суспільства [4]. Схематично структуру вищих (ядерних) засобів права (ВЯ – 1) на практиці повинні реалізувати Авангардні структури як носії Транзитивних хронотопів, які забезпечують Планетарні сили впливу – у скороченому вигляді - 1.1. ВЯ АТП.

Докорінне оновлення принципів діяльності судово – правової системи обов'язково має забезпечувати можливості формування та практичної реалізації фізичного, інтелектуального потенціалу талановитих представників елітарних структур та обдарованих осіб, наділених хронотопами креативного та інноваційного типу, які спроможні забезпечити прогресивний розвиток континентальним і соцієтальним структурам. Схематично правовий рівень регламентації діяльності представників ядерних рівнів розвитку суспільства можна позначити як 1.2. ВЯ ЕКЖ та 1.3. ВЯ ПІС.

До головних відмінностей представників вищих рівнів розвитку слід віднести, перш за все, якісно нові, відмінні від традиційних і усталених споживацьких стилів мислення такі помисли і дії, основу яких складають креативні, дисипативні і транзитивні стилі мислення. Якщо вести мову про правові вимоги до носіїв вищих рівнів розвитку суспільства, то їх мають представляти не беззастережно домінуючі неонепатичні псевдополітики та бандократи, а керівники вищих і найвищих рівнів розвитку професійної культури – генералісти державного, регіонального управління і місцевого самоврядування. До них, у першу чергу, треба відносити організаторів-новаторів у провідних сферах життєдіяльності суспільства, творців, соціальних лідерів, носіїв фізичної, інтелектуальної, духовної гордості народів, країн та епохи. Як це не дивно, але саме українські фахівці є розробниками як концептуально – методологічних основ, так і практичних курсів з підготовки управлінських кадрів вищих і найвищих рівнів професійної культури [5]. На превеликий жаль, черговий раз продекларована адміністративна реформа очолювана бандократами аж ніяк не прагне до практичного запровадження як нових програм підготовки, так і соціально орієнтованих критеріїв оцінки якості діяльності керівників усіх рівнів. В узагальненому ж вигляді вищі типи хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільства можна представити у наступному вигляді – Див. Таблиця №1.

Наступний рівень розвитку суб'єктів соціуму можна охарактеризувати як «Сателітний», тобто такий, представники якого будують свою діяльність в залежності від більш високорозвинутих та високопоставлених суб'єктів соціального буття. В цілому представники цього рівня розвитку суспільства оцінюються доволі високо в силу походження, отриманих рівнів освіти, досвіду практичної роботи, певних здіб-

ностей та здатності до командних форм діяльності. Багатьох з них відрізняє доволі активна життєва позиція, прагнення до командних висот, соціального лідерства та доволі високий рівень освіти. Розуміючи власну залежність від політичних, економічних, етнічних, соціокультурних чинників, головне для себе завдання вони вбачають у розвитку таких рис та форм поведінки, які дозволили б «догодити», «услужити», «вписатись», «увійти», «стати своїм» серед тих, хто, на їх думку, визначає як «правила гри», так і можливість отримання засобів «досягнення успіху». За формами реалізації помислів і дій сателітів можна поділити, на наш погляд, на три групи :1) Передовиків, 2) Ешелонованих та 3)Потенційних.

Таблиця №1.

Вищі типи хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільства

№ п/п	Рівень розвитку суб'єкта соціуму	Тип хронотопу	Сила впливу	Рівень правового регулювання
1	Вищий рівень розвитку - ядерний	Універсумний	Абсолютна	ВЯ - 1
1.1	Авангардний	Транзитивний	Планетарна	1.1.ВЯ-АТП
1.2	Елітарний	Креативний	Континентальна	1.2.ВЯ-ЕКК
1.3	Перспективний	Інноваційний	Соціетальна	1.3.ВЯ-ПІС

Представників першої групи відрізняє, як правило, демонстративно орієнтовані стилі мислення і дій. Для них головним є кредо того, щоб їх вчасно «помітили», коли потрібно «почули», «похвалили» і, головне, «виділили» та «підвищили» за посадою, статусом або роллю. Соціальні сателіти здебільшого сповідують патерналістські установки, адміністративно орієнтовані конформістські форми взаємодії, прагматизовані критерії та утилітаристські стилі мислення. На відміну від пасивних адаптантів та пристосуванців, значна кількість сателітів є носіями значного фізичного, інтелектуального та духовного потенціалу, який готові реалізувати як у структурно упорядкованих спільнотах, так і на шляху власного самовдосконалення. В залежності від особливостей організації хронотопів активні сателіти здатні виконувати функції по організації та контролю діяльності інституціонально упорядкованих спільнот фактично і усіх головних сферах життєдіяльності суспільства. Якщо представники елітарних структур суспільства орієнтовані на створення нових, перспективно орієнтованих парадигмальних, концептуально – методологічних підходів та шляхів розвитку, то сателі-

ти усіх рівнів здатні виконувати лише функції «розпорядників», «адміністраторів», «топ» – та іншого роду «менеджерів», «директорів», «генеральних директорів» та інших завзятих служників хазяїв, панів та носіїв влади.

Представників ешелонованих типів сателітів відрізняє орієнтація на діяльність у певних нішах, прошарках, групах, кланах, бандах та інших жорстко регламентованих страхах та кластерних утвореннях. Головними для них є дії, які ілюструють беззаперечну відданість хазяям та керівництву. До головних типів ілюстраційних хронотопів відносять сателітів орієнтованих на корупцію, конформізацію, бюрократизацію, технократизацію, мілітаризацію, гіперполітизацію та інші здебільшого асоціальні форми уніфікації управлінських, виробничих, наукових, сільськогосподарських та соціокультурних видів діяльності. Ешелоновані сателіти можуть бути добрими інженерами, техніками, керівниками, здатними добре використовувати вже відомі та апробовані засоби і механізми. Однак вони нездатні створити принципово нове, раніше невідоме, віднайти неординарні, нетрадиційні шляхи і засоби вирішення проблем. Це, по суті, добрі чи навіть дуже добрі господарі та виконавці, але не геніальні та найталановитіші творці прогресивних напрямків розвитку буття. Абсолютизуючи схильність до сталих форм взаємодії, сателіти ешелонованого типу, - як вірні слуги кримінальної влади, капіталу та панів, - виступають, як правило, активними засобами деструктивного розвитку соціальних спільнот.

Третю групу представляють сателіти потенційного порядку, які в принципі можуть досягти вершин виконавчої майстерності, але поки що такими не є. Найбільш активні з них спрямовують свою діяльність на здобуття поважних, високих та найвищих міст у ешелонованих структурах партій, кланів, команд, трудових колективів та інших стратифікаційних угруповань. Потенційні сателіти належать до виконавців та розпорядників другого, третього та більш низьких рівнів ієрархічних рівнів управління процесами функціонування соціальних спільнот. Здатні впливати на окремі та спеціальні види діяльності, потенційні сателіти спираються на похідні та другорядні нормативно – правові чинники лобістського характеру, що надає їхній поведінці характер балансування між добропорядністю і криміналом.

Обумовлені доволі високим рівнем розвитку сателітних суб'єктів соціуму (ВС – 2) нормативно-правові механізми представників першої групи «Передовиків» (П) можуть бути представлені як «демонстраційні» (Д) та «інституціональні» (І) засоби управління силою впливу хронотопів на процеси розвитку суб'єктів соціального буття. Друга група сателітів «Ешелонованого» типу (Е) спирається на «Ілюстративні»(І) та «Типологічні»(Т) засоби

управління, а третя – «Потенційна» (П) - група сповідує «Активізовані» (А) та «Видові» (В) підходи до управління характером впливу хронотопів на процеси життєдіяльності. У скороченому вигляді сателітний рівень права можна представити у вигляді: 2.1.ВС ПДІ; 2.2. ВС ЕЛТ; 2.3.ВС ПАВ. Отже, передовий, ешелонований та потенційний рівні розвитку сателітів обумовлюють їх здатність як до прогресивно орієнтованих змін, так і до деструктивних наслідків. В узагальненому ж виді сателітні типи хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільства можуть бути представлені у Таблиці №2.

Таблиця № 2.

Сателітні типи хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільства

№ п\п	Рівень розвитку суб'єкта соціуму	Тип хронотопу	Сила впливу	Рівень права
2	Високий рівень розвитку - сателітний	Топологічний	Стратифікаційна	ВС - 2
2.1	Передовий	Демонстраційний	Інституціональна	2.1.ВСПДІ
2.2	Ешелонований	Ілюстраційний	Типологічна	2.2.ВСЕЛТ
2.3	Потенційний	Активізований	Видова	2.3ВСПАВ

Маргінальний рівень розвитку суб'єктів соціуму формує «хиткі» типи хронотопів, яким властиві ситуаційні засоби управління процесами розвитку людей та соціальних спільнот. Даний рівень регулювання взаємовідносин можна кваліфікувати як «перехідний» або «середній», який, у свою чергу, також має принципово різні типи хронотопів та обумовлених ними сил впливу на процеси розвитку буття. Зокрема не слід розглядати маргіналів як свого роду жертв криз, перебудов, війн, революцій або ж безробіття. В цілому маргінальний рівень включає, на нашу думку, три принципово відмінні типи розвитку суб'єктів соціуму – 1)Потенційно перспективних, 2)Потенційно деструктивних та 3) Потенційно баластних.

Головна особливість потенційно – перспективного типу розкривається прагненням суб'єкта задіяти механізми вертикальної мобільності з метою переходу на більш високі рівні розвитку соціальних спільнот. Носії даних типів хронотопів прагнуть збагатити властиві їм перехідні та невизначені диспозиції нормами, цінностями та ідеалами більш високих статусних груп. Сам же процес переходу може носити як стратегічні, так і поточно орієнтовані перспективи, коли, скажімо, найближча мета може полягати у переході до сателітних груп, а

більш віддалена – до вищих ядерних структур. У будь-якому випадку перспективно орієнтовані маргінали частіш за все виступають носіями оптимістичних стилів мислення і дій. Що ж стосується можливостей впливу на процеси життєдіяльності суб'єктів соціуму, то вони регламентуються, як правило, специфічними особливостями різних ситуацій, які, у свою чергу, обмежують засоби управління, самоуправління або самоврядування головним чином операціональними формами взаємодії. Правові ж засоби регуляції перспективних маргінальних хронотопів можна скорочено позначити як 3.1. - Середній Маргінальний Перспективний Оптимістичний Операціональний - (СМ ПОО).

Носіїв двох наступних типів маргінальних хронотопів відрізняє як міра заперечення базових норм, цінностей, ідеалів представників титульних націй, так і обрані ними форми позиціонування у певному соціокультурному середовищі. У першому випадку представники маргінесу спочатку заперечують окремі норми, цінності та ідеали, а згодом прагнуть насадити власні, нерідко агресивні, аморальні та протиправні. Власне неприйняття і нерозуміння цінностей іншої культури вони пов'язують з підривом віри у майбутнє титульних соціальних спільнот, а дії спрямовують на штучне підкріплення хибних основ власної позиції. Даний тип маргіналів можна охарактеризувати як потенційно-деструктивний з песимістичним типом хронотопів та обмежено процедурною силою впливу. Скорочену форму правових засобів регламентації діяльності носіїв даних типів хронотопів можна позначити як: – 3.2. СМ ПдПП. Саме такі установки нерідко складають основу початкових, середніх та вищих рівнів діяльності сепаратистів, опозиціонерів та представників редукціоністських протестних рухів.

Найнижчий рівень розвитку маргіналів можна охарактеризувати як потенційно – баластний, тобто спрямований на перехід до соціально обтяжливих форм суспільного існування. Основну частину потенційно баластних маргіналів складають носії гіперконформатизованих стилів мислення і дій. Вони нерідко навмисне обмежують власні устремління, прагнення та інтереси зупиненими у розвитку системами цінностей, ідеалів та відносин. Формування маргіналів на засадах «культурної гібридизації» так або інакше обертається сповзанням у світ самоізоляції, сумнівів та розчарувань, абсолютотизація яких відособлює суб'єкта спочатку від найближчого, а згодом і від оточуючого та цілісного соціокультурного середовища. Принципово невірно було б ототожнювати потенційно баластних маргіналів із залежністю від обтяжливих фізичних, економічних, виробничих, професійних, етнічних або ж демографічних чинників. Стан, проблеми та напрямки розвитку маргіналів визначають не окремі фактори, а сповідувану ними систему світоглядних

орієнтацій. В одних випадках світогляд може довести людину до вершин фізичної, інтелектуальної і духовної досконалості, а в інших - зробити рабом грошей, заручником примх псевдоеліт і нікчемних бажань іншого соціального непотрібу. Отже, сповідувані потенційно баластними маргіналами ізоляціоністські типи хронотопів обмежують силу впливів тенденціями до відособлювань, які регламентуються відповідними типами права: ЗСМ ПІВ. В узагальненому ж вигляді маргінальні типи хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільством можуть бути представлені у Таблиці №3.

Таблиця № 3.

Маргінальні типи хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільства

№ п\п	Рівень розвитку суб'єкта соціуму	Тип хронотопу	Сила впливу	Рівень права
3.	Середній рівень розвитку - маргінальний	Хиткий	Ситуаційна	СМ - 3
3.1	Потенційно - перспективні	Оптимістичний	Операційна	3.1. СМ-ПОО
3.1	Потенційно - деструктивні	Песимістичний	Процедурна	3.2. СМ-ППП
3.3	Потенційно баластні	Ізоляціоністський	Відособлювальна	3.3. СМПІВ

Низький рівень розвитку суб'єктів соціуму можна охарактеризувати як «баластний», коли статус суб'єкта соціального буття розкривається як такий, що заважає іншим, а нерідко виступає занадто тяжким тягарем при формуванні суспільних відносин. Між тим баластні рівні розвитку мають якісно відмінні можливості суб'єктів на шляху вертикальної і горизонтальної мобільності. В житті нерідко буває так, коли жорсткі умови або ж небажані обставини змушують людей полишати верхні рівні і функціонувати на нижчих, або ж, навпаки, розпочинати життєвий шлях з нижчих рівнів розвитку. За таких обставин одні прагнуть підкорення або ж повернення до вершин, інші вимушені змиритись з існуючим станом речей, а деякі взагалі втрачають надію й балансують на межі асоціальних та протиправних дій.

Таким чином баластний рівень розвитку формує, як мінімум, три якісно відмінні типи суб'єктів соціуму: 1)Потенційно маргінальних, 2)Соціально незахищених та 3)Потенційно девіантних. Якщо представникам першої групи властиві обнадійливі хронотопи управлінської діяльності, представникам другої групи – недолугі ні формою, ні змістом, то представники

третьої групи керуються хронотопами управління орієнтованими на безнадійність, втрату віри, сенсу та цінності існування. При цьому особливу увагу слід звернути на такий факт, що носії кожного з типів баластних хронотопів постійно перебувають у полі таких індикаторів, які постійно сигналізують як про можливість прогресивних змін, загроз зупинки у розвитку та кричущих форм попереджень про загрози скатування на девіаційні рейки. Отже, кожний з баластних суб'єктів соціуму постійно має можливість віднайти шляхи і засоби для прогресивного спрямування напрямків розвитку. В інших випадках суб'єкт уперто шукає форми та методи виправдання власних огріхів, хиб, вад та інших мінусів і недоліків.

Кожен з розглянутих вище баластних типів суб'єктів соціуму керується «обтяжливими» хронотопами, що здійснюють «неприємні», «боязкі» та взагалі «нестерпні» сили впливу, які по відношенню до суспільства можна охарактеризувати як «антипатичні». Відповідно до цього нормативно – правові чинники регулювання діяльності представників низького баластного рівня розвитку (НБ – 4) для першого рівня можна охарактеризувати як потенційно обнадійливі та неприємні (4.1 НБ ПОН), для другого - як соціально незахищені боязкі (4.2 НБ СНБ), а для третього - як потенційно безнадійні і нестерпні (4.3. НБ ПБН). Підсумовуючи, загальну модель баластних типів хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільства, можна подати у Таблиці №4.

Таблиця №4

Баластні типи хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільства

№ п\п	Рівень розвитку суб'єкта соціуму	Тип хронотопу	Сила впливу	Рівень
4	Низький рівень розвитку - Баластний	Обтяжливий	Антипатична	НБ - 4
4.1	Потенційно маргінальні	Обнадійливий	Неприємна	4.1. НБ-ПОН
4.2	Соціально незахищені	Недолугий	Боязка	4.2. НБ-СНБ
4.3	Потенційно девіантні	Безнадійний	Нестерпна	4.3. НБ-ПБН

Найнижчий і суспільно найнебезпечніший рівень розвитку суб'єктів соціуму можна охарактеризувати як «девіантний», що умовно можна поділити на три якісно відмінні групи – групи «збоченців», «криміналітет» та «асоціалів». Якщо вести мову по трьох групах в

цілому, то всім їм властиві в принципі «неприпустимі» типи хронотопів та «дегенеративна» за силою форма впливу на процеси суспільних відносин. Однак якщо для різних видів корупціонерів, аморалістів або сексуальних збоченців властиві їм хронотопи можна класифікувати як «відхилені» від соціальних норм та юридичних принципів, то діяльність криміналітету слід характеризувати як «протиправну», а діяльність асоціалів – як взагалі «аномальну». Якщо силу впливу збоченців можна кваліфікувати як «несприятливу», а криміналітету – як «антиподну», то силу впливу асоціалів взагалі слід віднести до «патологічних».

Нормативно – правові механізми регламентації діяльності представників найнижчих, взагалі «недорозвинених девіантних» (НД – 5) структур також мають відповідну типам значених груп специфіку. Так, механізми діяльності першої групи регламентують «збочені, відхилені та несприятливі» нормативно – правові відносини (5.1.НД ЗВН), другої групи – «кримінальні, протиправні та антиподні» (5.2.НДКПА), а третьої – «асоціальні, аномальні та патологічні»(5.3.НД ААП).

При цьому слід звернути увагу на той факт, що ефективний високорозвинений інститут права суттєво впливає на показники прояву як інтровертних (наркоманія, проституція, пияцтво, суїцид), так і екстравертних (сварки, насильства, злочини, терор) форм девіацій навіть у періоди криз, воєн, трансформацій та інших соціальних потрясінь.

І навпаки, телефонне, корумповане, політизоване та аморальне право нерідко штучно провокує як підвищення кількості, так і загострення форм правовідносин на місцевому, регіональному, державному та міжнародному рівнях. Отже, в узагальненому вигляді девіантні типи хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільством можуть бути представлені у Таблиці №5.

Таблиця № 5.

Девіантні типи хронотопних механізмів управління процесами розвитку суспільства

№ п\п	Рівень розвитку суб'єкта соціуму	Тип хронотопу	Сила впливу	Рівень
5	Недорозвинений - Девіантний	Неприпустимий	Дегенеративна	НД – 5.
5.1	Збочений	Відхилений	Несприятлива	5.1. ЗВН
5.2	Кримінальний	Протиправний	Антиподна	5.2. КПА
5.3	Асоціальний	Аномальний	Патологічна	5.3. ААП

Розглянуті вище типи хронотопних механізмів управління потребують відповіді на цілий ряд абсолютно недосліджених проблем. Одна з головних проблем полягає у розкритті ролі, міста й параметричних характеристик кожного з розглянутих вище рівнів розвитку у загальній структурі хронотопного універсуму суб'єктів соціального буття. Отримання точної і надійної відповіді на це питання потребує належного рівня фінансування спеціальних досліджень здатних будуватись на суттєво удосконаленій концептуально-методологічній платформі. На сьогодні ми здатні висловити не більш ніж припущення, основу яких складає принцип «золотого перетину» на основі числа Фібоначчі, а також отримані нами емпіричні дані завдяки ряду експертно – аналітичних зондажних досліджень. Властивий цьому принципу розподіл установок суб'єктів соціуму у пропорції 68% до 32% розподіляється таким чином, що абсолютна маса припадає на носіїв маргінальних рівнів розвитку(68%), а інша половина характеризує кількість ядерних (3%) і сателітних типів (13%), а також представників баластних (13%) і девіантних (3) рівнів розвитку (Див. Таблицю №6).

Структура хронотопного універсуму суб'єктів соціуму

На завершення слід зробити наголос на необхідності проведення комплексу широкомасштабних фундаментальних досліджень, які б на практиці забезпечили, - з одного боку, - формування носіїв ядерних і сателітних стилів мислення і дій, а з іншого – спрямовувалися б на всебічний розвиток проєктивних, конструктивних, креативних і транзитивних хронотопів управління процесами розвитку суспільства. Відсутність подібного роду досліджень не тільки дискредитує і знижує престижність діяльності Національної академії наук України, а й практично унеможлиблює проведення ефективної кадрової політики як у сфері місцевого самоврядування, так і на рівні регіонального та державного управління.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бахтин М.М. *Формы времени и хронотопа в романе*//Бахтин М. М. Эпос и роман. – СПб – б. : Азбука, 2000. – с. 11 –193.
2. Решетніченко А.В. *Картина мира в системе познания.* – Д.:Изд-во ДГУ, 1992 – 136с.; його ж: *Парадигма жизнедеятельности и мировоззрение* – Д.: Изд – во ДГУ, 1997. – 176с.
3. Решетніченко А.В. *Соціальні механізми формування гуманістичного світогляду* //Автореф. дис...докт. філос. наук. – К.:Ін – т філос. НАН України, 2000 – 32с.
4. Решетніченко А.В. *Правовий герменевтичний універсум в управлінні розвитком суспільства* // *Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком/Матеріали 7 регіональної науково-практичної конференції за міжнародної участі, 29 листопада 2013 р.* – Д.:ДРІДУ НАДУ, 2013.
5. Решетніченко А.В., Сербогін С.М. *Теорія управління соціальним розвитком: українсько – англійський глосарій* /Пер. англ. Л.В.Павленко та ін. Наук. видання. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2005. – 144с. *Управління соціальним розвитком: історія, теорія, методологія: Монографія: С.Сербогін, А.Решетніченко, Ю.Сурмін та ін. /За ред. А.Решетніченка, Г.Д.Голубчик Кол. монографія. Д.:ДРІДУ НАДУ, 2005. – 228 с. Підготовка управлінської еліти в Україні :теорія і практика : кол. моногр. Решетніченко А.В., Вікторов В.Г., Корх О.М., Кіреєва О.Б., Голубчик Г.Д., Шевченко С.О. Кол. монографія. Д.:ДРІДУ НАДУ, 2010. – 176с. Управлінська еліта в Україні. Навч. програма. Спеціальність – 8.150107 «Публічне адміністрування». Денна форма навчання. Решетніченко А.В., Кіреєва О.Б., Голубчик Г.Д., Хміль Т.В. Д.;ДРІДУ НАДУ, 2009. – 14с. Управлінська еліта в Україні. Робоча навч. програма. Спеціальність – 8.150107 «Публічне адміністрування». Денна форма навчання. Кіреєва О.Б., Голубчик Г.Д., Хміль Т.В. Д.;ДРІДУ НАДУ, 2009. – 14с.*

Стаття надійшла до редакції 16.06.2014

REFERENCES:

1. *Bahtin M.M. Formy vremeni i hronotopa v romane (Forms of time and chronotope in the novel).* SP – b. : *Azbuka*, 2000. p. 11 –193.
2. *Reshetnichenko A.V. Kartina mira v sisteme poznaniya (Picture of the world in the system of knowledge).* D.:*Izd-vo DGU*, 1992. 136p.; *Paradigma zhiznedeyatelnosti i mirovozzrenie (The paradigm of life and outlook).* D.: *Izd – vo DGU*, 1997. 176p.
3. *Reshetnichenko A.V. Sotsialni mekhanizmy formuvannya humanistychnoho svitohliadu (Social mechanisms of humanistic worldview).* K.:*In – t filos. NAN Ukrainy*, 2000. 32p.
4. *Reshetnichenko A.V. Pravovyi hermenevtychnyi universum v upravlinnia rozvytkom suspilstva (Legal hermeneutic universe to control the development of society).* *Problemy upravlinnia sotsialnym i humanitarnym rozvytkom/Materialy 7 rehionalnoi naukovo – praktychnoi konferentsii za mizhnarodnoi uchasti, 29 lystopada 2013 r.* D.:*DRIDU NADU*, 2013.
5. *Reshetnichenko A.V., Serohin S.M. Teoriia upravlinnia sotsialnym rozvytkom: ukrainsko – anhliiskyi hlosarii (Control Theory for Social Development: Ukrainian - English glossary).* D.: *DRIDU NADU*, 2005. 144p. *Upravlinnia sotsialnym rozvytkom: istoriia, teoriia, metodolohiia: Monohrafiia (Management of Social Development: History, Theory, Methodology Monograph).* D.:*DRIDU NADU*, 2005. 228 p. *Pidhotovka upravlinskoii elity v Ukraini :teoriia i praktyka (Preparation managerial elite in Ukraine: Theory and Practice).* D.:*DRIDU NADU*, 2010. 176p. *Upravlinska elita v Ukraini. Navch. prohrama. Spetsialnist – 8.150107 «Publichne administruvannia» (Managerial elite in Ukraine. Teach. the program. Specialty - 8.150107 «Public Administration».* Full-time training). D.:*DRIDU NADU*, 2009. 14p. *Upravlinska elita v Ukraini. Robocha navch. prohrama. Spetsialnist – 8.150107 «Publichne administruvannia».Denna forma navchannia (Managerial elite in Ukraine. Working teach. the program. Specialty - 8.150107 «Public Administration».* Full-time training). D.:*DRIDU NADU*, 2009. 14p.

Решетніченко Андрій Володимирович - доктор філософських наук, професор
Академія митної служби України
Адреса: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Рогальова, 8
E-mail: ktn1948@gmail.com

Корх Олександр Миколайович - доктор філософських наук, професор
Академія митної служби України
Адреса: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Рогальова, 8

Reshetnichenko Andrii Volodymyrovych – doctor of philosophical sciences, Full Prof.
Academy of customs service of Ukraine
Address: 8, Rogalova Str., Dnipropetrovsk, 49000
E-mail: ktn1948@gmail.com

Korh Oleksandr Mykolaiovych – doctor of philosophical sciences, Full Prof.
Academy of customs service of Ukraine
Address: 8, Rogalova Str., Dnipropetrovsk, 49000